

*Sign. fra 5.D.3aa
til 5.D.30H*

PORTFOLIST

Notits

Udenrigsministeriets direktør, Torben Rønnes
referat af sin samtale med den sovjetiske
ambassadør, Nikolaj Jegorytjev, 20.7.1972

Frokostsamtale med herværende
sovjetiske ambassadør den
20. juli 1972.

Den herværende sovjetiske ambassadør havde i lighed med tidligere indbudt mig alene til frokost den 20. juli 1972. Som sædvanlig foregik samtalen på dansk med oversættelse af ambassadens tolk. Af de vigtigere afsnit af samtalen skal jeg nævne:

1. Det dansk/sovjetiske forhold.

Ambassadøren indledte med at konstatere, at det dansk/sovjetiske forhold principielt var tilfredsstillende, - en ting, han personlig lagde megen vægt på, og som havde været målet for hans ambassadørgerning her i Danmark. Han indrømmede dog, at der ligesom i et ægteskab mellem mand og hustru kunne være visse forbigående uoverensstemmelser; også i det dansk/sovjetiske forhold havde der været en periode med alvorlige problemer, og han henviste i denne forbindelse til "den nu forhåbentlig afsluttede affære", hvor to sovjetiske ambassadefunktionærer allerede var rejst, og den sidste vel formentlig også snart ville forlade landet". Jeg svarede med at udtale, at det også havde glædet mig, at forholdet mellem vore lande var så godt, og at USSR havde forstået den positive indstilling, der lå bag den danske regerings henstilling af 7. april 1972 om lejlighedsvis afrejse af de tre ambassadefunktionærer i forbindelse med den førnævnte "affære". Jeg tilføjede, at jeg med stor tilfredshed havde bemærket, at der rutinemæssigt var indløbet visa til vore nye folk ved ambassaden i Moskva, og fortalte ham, at et af disse visa var bestemt for hr. Heuser, hvis kontrakt udleb pr. 1. september 1972, fra hvilken dato han ville blive afmeldt i Moskva. Meddelelsen herom vakte tilsyneladende gennem et vist smil fra ambassadøren stor tilfredshed, og vi konstaterede begge, at "affæren" nu burde kunne glemmes, og vi skulle benytte vore samtaler til mere givende emner. Ambassadøren afsluttede med at takke mig for den specielle indsats, jeg havde gjort - når nu affæren en gang var kommet op - for igen at få normaliseret de dansk/sovjetiske forbindelser, men han måtte dog påny tilføje, at de tre sovjetiske ambassadefunktionærer intet ulovligt havde foretaget sig. Som han

udtrykte sig, måtte man jo desværre acceptere, at efterretningstjenester arbejdede overalt i verden.

Han nævnte her en personlig oplevelse i forbindelse med et nyligt officielt besøg, som ambassaderen sammen med den sovjetiske handelsattaché havde aflagt i Århus og Vejens, hvor han havde drøftet eksport af danske køleanlæg fra Gram til USSR. På turen fra Århus over Vejens lige til Nyborg "havde fire biler med forskelligt teknisk udstyr fulgt ham". Han ønskede ikke på nogen måde "at lave en sag ud af dette eller udvise kritik heraf, men blot nævne episoden som et eksempel på, at dansk efterretningstjeneste også er aktiv". Selvfølgelig virkede den sovjetiske efterretningstjeneste også i USSR. Jeg undgik med vilje en reaktion og videre dialog af denne episode, da ambassaderen jo indledningsvis havde sagt, at der ikke var tale om nogen "sag" (jeg tager den dog op i næste møde i Sikkerhedsudvalget).

2. Besøg og genbesøg af ministre m.v. i USSR og Danmark.

Ambassaderen skulle i slutningen af august under et ophold i Moskva drøfte ovennævnte spørgsmål.

Med hensyn til statsministerens genbesøg i USSR sagde jeg, at vi nok måtte komme tilbage til dette efter folkeafstemningen, hvilket ambassaderen også hele tiden havde regnet med.

Andre danske ministre så man gerne i USSR. Han nævnte specielt landbrugsministeren og fiskeriministerens og genbesøg i Danmark omfattende kulturministeren, boligministeren m.fl. Han så også gerne et besøg af admiral Thestrup i USSR og nævnte specielt, at en kontakt mellem generaldirektør Selvhøj og hans sovjetiske kollega (med ministerrang) var meget ønskelig, eftersom "en klike i DR under ledelse af hr. Dalhoff-Nielsen førte en propaganda mod USSR". Vi aftalte, at ambassaderen selv gik videre med disse sager.

Herefter kom ambassaderen ind på den indbydelse, som fhv. udenrigsminister Hartling i sin tid under sit Moskva-besøg havde udstedt til udenrigsminister Gromyko om et genbesøg i Danmark. Man så gerne denne indbydelse genoplivet i indværende år. Jeg svarede, at vi i udenrigsministeriet stadig betragtede denne indbydelse til udenrigsminister Gromyko som gyldig, og jeg ville nu, foranlediget af hans udtalelse, tage sagen op med regeringen.

Til slut omtalte ambassaderen den konsultationsproces, som foregik på alle niveauer i Moskva og København. Fra sovjetisk side så man i lyset af den store udenrigspolitiske aktivitet med interessante forandringer et behov for et besøg i Moskva af mig (eventuelt ledsaget af udenrigsråd Oldenburg). Jeg takkede mange gange og nævnte i denne forbindelse Oldenburgs og mit eget besøg i Moskva i 1971, hvorfor der måske i første omgang var mere grund til at indbyde afdelingschef Bolokhvoostikov til Danmark. Jeg havde fornylig talt med Oldenburg herom. Ambassaderen lagde nogen vægt på, at jeg i 1972 kom til

Moskva med eller uden Oldenburg.

3. Mellemøsten.

Selvom meddelelserne om de sovjetiske militærrådgiveres hjemrejse endnu var ret friske, ville jeg gerne spørge ambassadøren om USSR's kommentar. Jeg gik ud fra, at der ikke var tale om, at USSR som sådan forlod UAR for godt. Ambassadøren fastslog, at Nixon-topmødet i Moskva havde godtgjort, at Mellemøstenkonflikten indebar en mulighed for en konfrontation mellem USA og USSR, som for enhver pris måtte undgås. USSR havde derfor kun givet UAR defensive våben og -systemer. Man stod i Moskva fast på en forhandlingsløsning af Mellemøstenkonflikten på grundlag af sikkerhedsrådets resolution 242 af 22. november 1967. Man understregede samtidig, at USSR's tilstedeværelse i UAR havde haft en modererende indflydelse på Sadats noget militante holdning, så han kunne forsikre mig om, at USSR stadig ville blive tilbage med visse nøglepersoner til gengæld for, at de sovjetiske våben forblev i UAR. Mere kunne ambassadøren ikke sige i dag.

4. Korea-forhandlingerne.

Jeg indledte med at udtale, at det havde været en glædelig overraskelse, at Nord- og Sydkorea nu havde besluttet sig til at indlede forsonende forhandlinger. I forbindelse med den nylige polske henvendelse om intervention allerede nu sagde ambassadøren, at han fandt, at en indgriben udefra i den nuværende situation kunne virke forstyrrende ind og var jo også imod parternes ønske om at ordne deres egne forhold uden indblanding udefra. Ambassadøren ville dog ikke udelukke, at et FN-initiativ - eventuelt fra FN's generalsekretær - i løbet af den kommende FN-samling kunne komme på tale. Jeg sagde, at denne holdning svarede til den danske, og at vi fra dansk side nøje fulgte situationen.

5. Vietnam.

Ambassadøren kom herefter ind på en mulig forhandlingsløsning af Indokina-konflikten. Man understregede, at en sådan løsning kun kunne fremmes af de direkte involverede parter uden indblanding fra USA, USSR eller Kina som de indirekte involverede parter i sagen. Man fordømte stærkt de amerikanske bombardementer af Nordvietnam. Disse synspunkter havde man givet udtryk for ved Nixon-topmødet i Moskva.

6. Sikkerhedskonference, DDR og MSFR.

Ambassadøren spurgte mig om Danmarks synspunkter til en europæisk sikkerheds- og samarbejdskonference. Jeg svarede, at Danmarks stilling var uforandret positiv med en multilateral forberedelse i indeværende år og en egentlig konference i 1973 med begge forhandlinger i Helsingfors.

./././

Ambassadøren spurgte, om ikke dagsordenen ville blive så omfangsrig, at man overhovedet ikke nåede resultater på konferencen i 1973. Jeg svarede, at nok kunne dagsordenen være lang med mange tunge problemer, men det var min personlige opfattelse, at man nok skulle kunne nå frem til dagsordenspunkter, som var af en sådan natur, at der ville være håb om tilfredsstillende løsninger på første konference, hvortil kom, at man jo arbejdede ikke alene med en konference men flere konferencer, efterhånden som det rette klima var skabt. Med hensyn til MBFR sagde ambassadøren, at man endnu ikke var rede til forhandlinger, og at "der jo heller ikke fra vestlig side var fremsat mere detaljerede forslag". Jeg svarede, at tilsyneladende havde Moskva sidste efterår og vinter ikke været rede til såkaldte eksplorative forhandlinger, men det var dog mit håb, at USSR fandt, at MBFR var et meget vigtigt spørgsmål i den europæiske problematik. Vi havde set, at SALT-forhandlingerne også havde taget sin tid. Det samme er tilfældet med MBFR, hvorfor det efter min mening var vigtigt, at man kom i gang med disse vanskelige problemer - om det så skulle ske parallelt eller samtidig med den europæiske sikkerheds- og samarbejdskonference måtte afhænge af den videre udvikling. Ambassadøren sagde, at han principielt var enig med mig og udtalte her, at USSR som bekendt var rede til at nedlægge Warszawa-pagten med NATO-pagtens tilsvarende nedlæggelse.

Ambassadøren fandt, at Danmark snarest burde anerkende DDR. Jeg henviste til debatten i Folketinget og den dagsorden, der blev resultatet heraf. Det var naturligt, at den danske regering havde taget hensyn til forbundskansler Brandt og havde givet ham tilskyndelse til snarest muligt at søge at nå frem til en indre tysk aftale, således at der kunne banes vej for de to tyske staters optagelse i FN. Ambassadøren viste fuld forståelse herfor. På tilsvarende måde havde USSR jo også givet DDR råd med hensyn til de indre tyske forhandlinger. Det var mit håb, at Moskva fortsat ville tilskynde DDR til en aktiv dialog med Bonn, så vi kunne få den store afspænding i Europa. Det var ligeledes mit håb, at DDR var klar over, at det bestede af hensyn til valget i Vesttyskland. DDR måtte ikke indstille de indre-tyske forhandlinger i afventen af de tyske valg. Jeg bad ambassadøren om at gøre sin indflydelse gældende i Moskva med henblik på at påvirke DDR i retning af snarlige seriøse og konklusive forhandlinger med Bonn, således som man fra dansk side har opmuntret forbundskansler Brandt til at gøre det. Valget i Vesttyskland kunne skabe store vanskeligheder, hvis Brandt tabte valget. Ambassadøren var enig i, at det hættede med de indre tyske forhandlinger, og at disse forhandlinger resultat også havde betydning for, hvornår Danmark ville anerkende DDR.

----- 0 -----

Frekstsamtalen varede ca. 2 timer og fandt sted i en yderst afslappet og behagelig atmosfære. Jeg tror, at spionaffæren nu er ved at være glemt.

Udenrigsministeriet, den 20. juli 1972.